

Lielaucē kapsētā valda kārtība

Latvijas kapu kultūru apbrīno daudzviet pasaulē. Tā ir unikāla ne vien ar kapusvētīkiem, kas nereti pielīdzināmi plašam radu saietam, bet arī mūsu kapu kopšanas paradumu dēļ. Ikvienā pagastā ir kāds cilvēks, kas uzņēmis rūpes, lai kapi būtu sakopti un pārraudzīti. DACE ČUNKA šo pienākumu veic Lielaucē kapos, uzraugot ne vien kārtību, bet atbildot par vēl daudzām dažādām sava aroda specifiskajām.

Domājot par iedzīvotāju ērtībām, pagājušajā gadā pie kapsētas ieejas tika uzstādīts jauns ziņojumu dēlis.

Par kapu pārzini Dace Čunka kļuva pirms 13 gadiem, tolaik vēl isti neapzinoties, cik daudz spēka šis darbs paņems. Gan fiziska, gan garīga. Pati lielaucēniece atzīst, ka, gadiem ejot, kļūst vieglāk sadzīvot ar cilvēku sāpēm un zaudējumiem. Kapu uzraudzīšana šo 13 gadu laikā kļuvusi par darbu, kurā emocijas iejaucas maz:

– Savulaik, vēl pirms sāku strādāt kapos, prātoju, kā izvadītājs var runāt, nenobirdinot nevienu asaru. Tagad ļoti labi to saprotu, jo tas ir darbs. Pašā sākumā, protams, bija grūti, kaut vai iet kaplīcā pēc darbarīkiem, kamēr tur guļ nelaiķis. Bet laika gaitā pierod, nedrīkst pieslēgt emocijas. Lai savu darbu padarītu kārtīgi, ir jāspēj sevi savaldīt, – teic Dace Čunka.

Veido arhīvu

– Manā pārziņā ir ne vien Lielaucē kapu uzraudzīšana un kārtošana, bet arī to arhivēšana. Tas nav darbs, kas ir padarāms vienas vai divu dienu laikā. Šis darbs jau tiek darīts gadiem, noteikti tiks turpināts vēl ļoti ilgu laiku. Diemžēl manas priekšgājējas savu dzīvi jau aizvadījušas, vairs nav viņu,

kam paprasīt, vai, cilvēku apglabājot, ir ņemtas miršanas apliecību kopijas, jo, pārņemot šo amatu, man neviens šādus dokumentus neizsniedza. Arhivēšana šobrīd ir mans lielākais darbs. Lai noskaidrotu precīzu informāciju par cilvēku, kura atdusas vieta ir bez pieminēkļa, ir jāsatiek kāds radnieku, kurš zina precīzu informāciju. Ne vien vietu, bet precīzu vārdu, uzvārdu, vēlams arī dzimšanas un miršanas gadu.

Novadā norisinās kapsētu digitalizācija. Katra kapu kopija ir apzīmēta ar skaitli, bet blakus shēmai atrodas laukumi, kurus aizpildām ar zināmo informāciju. Diemžēl aptuveni trešdaļa to kapu, kuros nav kapakmeņa, vēl ir jāizzina. Tāpēc, pirms dodu kādam kapavietai, vienmēr palīdzu miršanas apliecības kopiju un glabāju to īpašā arhīva mapē. Arī, ievērojot ļaudis, kas atbrauc uz Lielaucē, nekautrējos iet klāt un pprasu, vai viņiem kapsētā nav apglabāts kāds tuvinieks. Tiesa gan, to vislabāk darīt, kad ir sveču vakars vai kapusvētki. Tad šeit sabrauc ļaudis no visas Latvijas apciemot savu senču atdusas vietu.

Es esmu šeit dzimusi un augusi, tāpēc zinu vietējos ļaudis. Un arī šo gadu laikā ļoti labi pārzinu, kur kas kapos atdusas. Tāpēc no nejausi sastaptiem ļaudīm uzreiz cenšos izvilināt informāciju par viņu aizsaulē aizgājušajiem tuviniekiem – dzimšanas un miršanas gadu, kā arī precīzu vārdu un uzvārdu. Nedrīkst arī kļūdoties garumzīmēs vai burtos. Ir jābūt ļoti precīzam, lai neiznākt, ka apglabāts ir pilnīgi cits cilvēks. Šis viss darbs kopumā ir liela shēma, kā mazus puzzles gabaliņus mēs liekam citu pie cita, lai šī informācija saglabātos nākamajām paaudzēm.

Rādot kapsētas shēmu un miršanas apliecību rūpīgi iekārtotās mapes, Dace Čunka pastāstīja, ka viņas pienākumos, protams, ir arī kapu sakārtošana. Reizēm pat ļaudis mēdz teikt, ka Lielaucē kapu kopas un takas vienmēr ir sakārtotas. Viņa arī piemin savas māmiņas vārdus, kura sievie-

tei, vēl mazai esot, iemācīja, ka ikviens darbs jā dara kārtīgi un no visas sirds. Ja darbā rokas neceļas, tas jāliek pie malas. Tāpēc arī viņa pati cenšas, lai kapsētā vienmēr būtu kārtība. Lapas vienmēr tiek nogrābtas, arī pēc lielajiem vējiem salasīti tiek nolūzušie zari. – Arī pagasta pārvaldes vadība ir ļoti ieinteresēta, kā man veicas ar darbiem un vai nav nepieciešama kāda palīdzība. Fiziski grūtākos darbos tiek iesaistīta arī ģimene.

Kaplīcā jābūt kārtībā

Apglabājot cilvēku, Dace Čunka cenšas pārraudzīt visu, sarūpējot arī visu nepieciešamo:

– Kad visa dokumentācija nokārtota, piederīgajiem lieku noprast, ka par pārējo viņiem nav jāuztraucas. Kad aiziet tuvinieks, tas neilgais brīdis no lielā zaudējuma līdz bērēm ir ļoti īss. Nereti cilvēki ir apmulsuši, rīkojot bēres, tomēr ir ļoti daudz darbu, tāpēc negribas, lai viņiem būtu jāuztraucas vēl par citām lietām. Parūpējos, lai kapu kopija būtu sakārtota, viegli pieejama. Izdaru visu pati, kas manos spēkos, lai cilvēki savas sāpes var izsāpēt. Arī kaplīcā sakārtoju. Nolieku ziedus, krēslus – visu, kas nepieciešams. Manuprāt, ja kapsētā nav kaplīcā, ir daudz grūtāk. Jādomā, kur izvadīt, kā ļaut vēl pēdējo brīdi atvadīties. Lielaucē gan šīs problēmas nav, jo mums jau no pagājušā gadsimta 70. gadiem ir kaplīca. Šogad maijā tika atjaunota ārējā fasāde, bet augustā plānojam remontēt iekšpusi. Ēkai ir nepieciešama jauna betona grīda, vecie dēļi jau ir pavisam nolie-

tojušies. Kosmētiski atjaunos arī sienas un griestus. Šai ēkai tomēr ir jābūt kārtībā, tai cauri staigā daudz ļaužu. Savulaik blakus bija arī pašiem sava baznīca. Kara laikā nopostīta. Savukārt brīvvalsts laikā šurp brauca ļoti daudzi ļaudis, kas baznīcu vēlējās atjaunot, bet, ieraugot, kādā stāvoklī tā ir, visi saprot, ka ir nepieciešami ļoti lieli līdzekļi tās atjaunošanai. Esmu sastapusi arī ļaudis, kas brauc uz baznīcu un stāsta, ka tā ir viņu kristību vieta. Atceras vēl, ka no vecās skoliņas bērni nāca uz baznīcu iesvētībās. Diemžēl drupas, šķiet, paliks par mūsu baznīcas pieminekli, jo diezin vai kāds atradīs tādus naudas līdzekļus, lai tā atkal tiktu uzcelta.

Pasakiet, kamēr nav par vēlu

Kapsētu un kaplīcu ir pārņēmuši «Auces komunālie pakalpojumi». Savu darbu es saglabāšu, lai gan pārmaiņu brīdī bija bažas, ka tagad viss būs citādi. Bet viss ir labi, savu darbu turpināšu veikt, nekas daudz nemainīsies. Tomēr būs konkrēts uzņēmums, kas gādās, lai vienmēr visa pietiek un cilvēki ir apmierināti ne vien ar kaplīcās ēku, bet arī kapsētu.

Dace Čunka sarunas izskaņā vēlējās piebilst, ka, strādājot par kapu pārzini, viņa ir ievērojusi ne vien cilvēku kapu kopšanas paradumus, bet arī pārdzīvotās sāpes. Bieži vien ļaudis uz tuvinieku kapiem dodas pateikt to, ko nav izdevies, cilvēkam vēl dzīvam esot. Tāpēc viņa novēl ikvienam atrast sevī spēku un pateikt mīļus vārdus saviem tuviniekiem.

– Mīļi un labi vārdi sakāmi, kamēr otrs vēl ir dzīvs. Ar tiem nevajag skopoties. Es redzu, cik ļoti cilvēki pārdzīvo, ka ar mīļajiem ir pārāk maz izrunāts. Cilvēki kapos gaužas, ka nav pateikuši to, ko vajag, ka mīlēts par maz, ka nav samīļots... Tāpēc pasakiet to cits citam šobrīd, kamēr nav par vēlu, kamēr nav bezgala lielas skumjas par zaudējumu, – novēlēja Dace Čunka.

Agnese Krauze
Autores foto

Līdz šim vēl saglabājušās drupas ir kā baznīcas pieminekļi.

Līdz novembrim jātop simts ierakstiem

Lielaucē tautas namā sezona sākas un beidzas septembrī. Neraugoties uz nelielo pasākumiem piešķirto budžetu, tautas namā tapuši 15 dažādi pasākumi, eksponētas astoņas izstādes, aplūkotas filmas divos kino vakaros, aizvadīta arī interesanta lekcija un divas radošās darbnīcas, kā arī 15 reizes kopā ar tautas amatiermākslas kolektīviem startēts dažādos koncertos gan novadā, gan ārpus tā.

Vēl līdz sezonas beigām atlicis pavisam nedaudz, bet arī šis laika periods netiek aizvadīts tukšā tautas namā. Otrā stāva foajē aplūkojama ļoti va-

sarīga Tijas Bušmanes roku darīnātu sappu ķerāju izstāde. Tie katrs veltīti kādai vasaras puķei, uz tautas nama sienas radot krāšņu kompozīciju. Tur

pat ikvienam viesim ir iespēja ierakstīt savu vēstījumu topošajā tautas nama grāmatā, ko paredzēts iesiet brīdī, kad tiks sasniegti 100 ieraksti. Tā tautas namā top visa gada garumā, un, kā nosaka tautas nama vadītāja DACE ČUNKA, jācer, ka izdosies ierakstus savākt līdz novembrim:

– Diemžēl jāatzīst, ka cilvēki uz šādiem novēlējumiem ir kūtri. Nezinu, vai tāpēc, ka nav ko teikt... Varbūt tāpēc, ka ne-

pieciešams laiks, lai atrastu istos vārdus. Bet, ja nepieciešams, cenšos palīdzēt un ļoti aktīvi mudinu, lai tomēr šie ieraksti taptu, – pastāstīja Dace Čunka. – Pateicoties tautas namam piešķirtajam budžetam, laika gaitā ir izdevies ļoti daudz ko panākt. Tostarp iegādātas jaunas žalūzijas un krēslī. Šogad izdevās arī izremontēt veco kino telpu, kas tagad lieti noderēs dejotājiem vai citiem māksliniekiem. Lielākā tautas nama

problēma ir telpu trūkums, jo, lai organizētu lielāka mēroga pasākumu, māksliniekiem vajag, kur patverties. Tad parasti

(Vēl – 8. lappusē)

Lappuse sagatavota ar Valsts reģionālās attīstības aģentūras finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Mērķprogrammā «Reģionālo un vietējo mediju atbalsta programma» atbalstītais projekts Nr. 2/MEDIA/17/028 «Zemgalešu dzīves spoguļi».